

RIKSDAGENS PROTOKOLL.

1909.

Andra Kammaren.

N:o 52.

Fredagen den 30 april.

Kl. 2 e. m.

§ 1.

Justerades protokollen för den 23 och den 24 innevarande april.

§ 2.

Upplästes och lades till handlingarna följande till kammaren ankomna skrifvelse:

Till Riksdagens Andra Kammare.

På nådigste befallning får Riksmarskalksämberet härigenom äran inbjuda herrar ledamöter af Riksdagens Andra Kammare att närvara vid aftäckningen af Konung Carl XV:s ryttarstaty å Kungl. Djurgården måndagen den 3 nästinstundande maj kl. 2,30 e. m.

Tryckta bjudningskort, angifvande tiden, ingång, m. m., äfvensom exemplar af den för högtidligheten fastställda ordning öfverlämnas härmed.

Stockholms Slott den 28 april 1909.

F. v. ESSEN.
Riksmarskalk.

Reinhold Rudbeck.

Härefter yttrade herr talmannen: Under antagande att kammarens ledamöter med tacksamhet mottaga den gjorda inbjudningen ber jag få erinra därom, att de tryckta bjudningskorten blifvit till kammarens ledamöter utdelade, och torde kammarens ledamöter samlas å den å bjudningskorten utsatta platsen.

§ 3.

Sedan Riksdagens båda kamrar förehaft och godkänt de uti statsutskottets memorial n:is 91 och 122 samt bevillningsutskottets memorial n:o 23 föreslagna voteringspropositioner rörande åtskilliga frågor, i hvilka kamrarna fattat stridiga beslut, samt bestämdt blifvit, att vederbörliga omröstningar öfver de olika besluten skulle denna dag äga rum, så anställdes nu omröstningar enligt nedan intagna voteringspropositioner i följande ordning, nämligen:

Första omröstningen:

(enligt statsutskottets memorial n:o 91).

»Den som i likhet med Första Kammaren vill, att Riksdagen dels med öfverförande af den nuvarande kontroll- och justeringsstyrelsen å ordinarie stat under benämning kontrollstyrelsen godkänner följande förslag till aflöningsstat för kontrollstyrelsen:

	K r o n o r				
	Lön.	Tjänstgöringspennningar.	Orts-tillägg.	Summa.	
Öfverdirektören och chefen	5,700	2,500	800	9,000	} Efter 5 år kan lönen höjas med 600 kronor.
1 öfveringenjör	4,200	2,000	600	6,800	
1 d:o	4,200	2,000	600	6,800	
1 ledamot och sekreterare	4,200	2,000	600	6,800	} Efter 5 år kan lönen höjas med 100 kr.
1 vaktmästare	700	350	150	1,200	
Till amanuenser, vikariatsersättningar, renskrifning m. m.	---	---	---	6,600	
Summa	---	---	---	37,200	

Anm. Därast vaktmästare i sådan egenskap åtnjuter fri bostad samt bränsle, skall, så länge denna förmån kvarstår, ortstillägg ej till honom utgå äfvensom å lönen afdragas 100 kronor årligen.

dels godkänner de af Kungl. Maj:t föreslagna villkor och bestämmelser för åtnjutande af de i staten upptagna aflöningsförmåner,

dels ock i riksstaten under sjunde hufvudtiteln uppför ett ordinarie anslag till kontrollstyrelsen å 37,200 kronor, röstar

Ja;

Den, det ej vill, röstar

Nej;

Vinner Nej, har Riksdagen i likhet med Andra Kammaren dels med öfverförande af den nuvarande kontroll- och justeringsstyrelsen å ordinarie stat under benämning kontrollstyrelsen godkänt följande förslag till aflöningsstat för kontrollstyrelsen:

	K r o n o r				
	Lön.	Tjänstgöringspenningar.	Orts-tillägg.	Summa.	
Öfverdirektören och chefen.....	5,700	2,500	800	9,000	} Efter 5 år kan lönen höjas med 500 kronor och efter 10 år med ytterligare 500 kronor.
1 öfveringenjör.....	3,600	1,800	400	5,800	
1 d:o.....	3,600	1,800	400	5,800	
1 ledamot och sekreterare.....	3,600	1,800	400	5,800	} Efter 5 år kan lönen höjas med 100 kr.
1 vaktmästare.....	700	350	150	1,200	
Till amanuenser, vikariatsersättningar, renskrifning m m	---	---	---	6,600	
Summa	---	---	---	34,200	

Anm. Därest vaktmästare i sådan egenskap åtnjuter fri bostad samt bränsle, skall, så länge denna förman kvarstår, ortstillägg ej till honom utgå äfvensom å lönen afdragas 100 kronor årligen.

dels godkänt de af Kungl. Maj:t föreslagna villkor och bestämmelser för åtnjutande af de i staten upptagna aflöningsförmåner, med det undantag att bestämmelsen angående tjänstemännens och vaktmästarens lönetursrätt erhållit följande lydelse:
 »att, därest förhöjning af lönen efter viss tids fortsatt innehafvande af befattning i samma lönegrad är i staten medgifven, tidpunkten för första förhöjningen bestämmes att inträda efter fem år, under villkor att innehafvaren under mer än fyra femtedelar af den tjänstetid, som erfordras för att vinna nämnda förhöjning, med godt vitsord bestridt sin egen eller, på grund af förordnande, annan statens tjänst eller fullgjort annat offentligt uppdrag, dock att härvid icke må föras honom till last den tid han åtnjuter semester, och för andra förhöjningen, om sådan äger rum, efter ytterligare fem år på samma villkor, under iakttagande hvad hvar och en af omförmälde förhöjningar angår, att den högre aflöningen ej får tillträdas förr än vid början af

kalenderåret näst efter det, hvarunder den stadgade tjänsteåldern blifvit uppnådd; börande löntagare därvid tillgodoräknas ej mindre den tid, som före den nya aflöningsstatens trädande i kraft förflutit från det att han, efter förordnande, tillträdt motsvarande befattning i kontroll- och justeringsstyrelsen, än äfven den tid, hvarunder han varit såsom ordinarie tjänsteinnehafvare anställd inom finansdepartementets kontroll- och justeringsbyrå;»

dels ock i riksstaten under sjunde hufvudtiteln uppfört ett ordinarie anslag till kontrollstyrelsen å 34,200 kronor.

Sedan voteringsseklarne blifvit aflämnade samt en sedel aflagd och förseglad äfvensom underrättelse från Första Kammaren ingått, att voteringsseklarne för den omröstning, hvarom här vore fråga, jämväl därstädes afgifvits, företogs seklarnes öppnande och uppräknig, och befanns, att omröstningen utfallit med 14 Ja och 210 Nej.

Den omröstning öfver ofvanintagna voteringsproposition, som, enligt ankommet och nu uppläst protokoll, blifvit af Första Kammaren samtidigt anställd, hade utfallit med 88 Ja och 58 Nej, hvadan, då därtill lades Andra Kammarens

röster eller	14 Ja och 210 Nej,
sammanräkningen visade	102 Ja och 268 Nej;

och hade alltså beslut i denna fråga blifvit af Riksdagen fattadt i öfverensstämmelse med nej-propositionens innehåll.

Andra omröstningen:

(enligt statsutskottets memorial n:o 122, punkt 1).

»Den som i likhet med Första Kammaren vill, att Riksdagen må i staten för flottans officerskår upptaga sammanlagdt 18 kommandörkaptenener af 1:a graden och att sålunda statens slutsumma skall upptagas till 712,680 kronor, röstar

Ja;

Den, det ej vill, röstar

Nej;

Vinner Nej, har Riksdagen i likhet med Andra Kammaren beslutat, att i staten för flottans officerskår skall upptagas sammanlagdt allenast 17 kommandörkaptenener af 1:a graden och att sålunda statens slutsumma skall utgöra 708,180 kronor.»

Sedan voteringsseklarne blifvit aflämnade samt en sedel aflagd och förseglad äfvensom underrättelse från Första Kammaren ingått, att voteringsseklarne för den omröstning, hvarom här vore fråga, jämväl därstädes afgifvits, företogs seklarnes öpp-

nande och uppräknig, och befanns, att omröstningen utfallit med 19 Ja och 205 Nej.

Den omröstning öfver ofvanintagna voteringsproposition, som, enligt ankommet och nu uppläst protokoll, blifvit af Första Kammaren samtidigt anställd, hade utfallit med 104 Ja och 41 Nej, hvadan, då därtill lades Andra Kammarens

röster eller . . . . . 19 Ja och 205 Nej,
sammanräkningen visade . . . . . 123 Ja och 246 Nej;

och hade alltså beslut i denna fråga blifvit af Riksdagen fattadt i öfverensstämmelse med nej-propositionens innehåll.

Tredje omröstningen :

(enligt statsutskottets memorial n:o 122, punkt 2).

»Den som i likhet med Första Kammaren vill, att Riksdagen till nyanskaffning af krigsfartygsmateriel beviljar på extra stat för år 1910 ett anslag af 4,456,000 kronor, röstar

Ja;

Den, det ej vill, röstar

Nej;

Vinner Nej, har Riksdagen, i likhet med Andra Kammaren, beslutit att till nyanskaffning af krigsfartygsmateriel bevilja på extra stat för år 1910 ett anslag af 3,013,000 kronor.»

Sedan voteringseddarnas blifvit aflämnade samt en sedel af lagd och förseglad äfvensom underrättelse från Första Kammaren ingått, att voteringseddarnas för den omröstning, hvarom här vore fråga, jämväl därstädes afgifvits, företogs sedlarnas öppnande och uppräknig, och befanns, att omröstningen utfallit med 68 Ja och 156 Nej.

Den omröstning öfver ofvanintagna voteringsproposition, som, enligt ankommet och nu uppläst protokoll, blifvit af Första Kammaren samtidigt anställd, hade utfallit med . 142 Ja och 4 Nej, hvadan, då därtill lades Andra Kammarens

röster eller . . . . . 68 Ja och 156 Nej,
sammanräkningen visade . . . . . 210 Ja och 160 Nej;

och hade alltså beslut i denna fråga blifvit af Riksdagen fattadt i öfverensstämmelse med ja-propositionens innehåll.

Fjärde omröstningen :

(enligt statsutskottets memorial n:o 122, punkt 3).

»Den som i likhet med Första Kammaren vill, att Riksdagen för anbringande af kikarsikten å de å 1:a klass pansar-

Fredagen den 30 April.

båtar, torpedkryssare och jagare befintliga 57 mm. kanonerna beviljar ett anslag å 195,000 kronor och däraf på extra stat för år 1910 anvisar ett belopp af 65,000 kronor, röstar

Ja;

Den, det ej vill, röstar

Nej;

Vinner Nej, har Riksdagen, i likhet med Andra Kammaren, afslagit såväl utskottets hemställan som Kungl. Maj:ts framställning i ämnet.»

Sedan voteringsseglarne blifvit aflämnade samt en sedel af-lagd och förseglad äfvensom underrättelse från Första Kam-maren ingått, att voteringsseglarne för den omröstning, hvarom här vore fråga, jämväl därstädes afgifvits, företogs seglarnes öpp-nande och uppräknig, och befanns, att omröstningen utfallit med 69 Ja och 152 Nej.

Den omröstning öfver ofvanintagna voteringsproposition, som, enligt ankommet och nu uppläst protokoll, blifvit af Första Kam-maren samtidigt anställd, hade utfallit med . 134 Ja och 11 Nej, hvadan, då därtill lades Andra Kammarens

röster eller	69 Ja och 152 Nej,
sammanräkningen visade	203 Ja och 163 Nej;

och hade alltså beslut i denna fråga blifvit af Riksdagen fat-tadt i öfverensstämmelse med ja-propositionens innehåll.

Femte omröstningen :

(enligt bevillningsutskottets memorial n:o 23).

»Den som i likhet med Första Kammaren vill, att herr Rydén's ifrågavarande motion icke må vinna Riksdagens bifall, röstar

Ja;

Den, det ej vill, röstar

Nej;

Vinner Nej, har Riksdagen, i likhet med Andra Kammaren, bifallit herr Rydén's ifrågavarande motion.»

Sedan voteringsseglarne blifvit aflämnade samt en sedel af-lagd och förseglad äfvensom underrättelse från Första kam-maren ingått, att voteringsseglarne för den omröstning, hvarom här vore fråga, jämväl därstädes afgifvits, företogs seglarnes öpp-nande och uppräknig, och befanns, att omröstningen utfallit med 100 Ja och 122 Nej.

Den omröstning öfver ofvanintagna voteringsproposition, som, enligt ankommet och nu uppläst protokoll, blifvit af Första Kammaren samtidigt anställd, hade utfallit med . 143 Ja och 1 Nej, hvadan, då därtill lades Andra Kammarens

röster eller . . . . . 100 Ja och 122 Nej,
sammanräkningen visade . . . . . 243 Ja och 123 Nej;

och hade alltså beslut i denna fråga blifvit af Riksdagen fattadt i öfverensstämmelse med ja-propositionens innehåll.

§ 4.

Ordet lämnade härefter på begäran till herr vice talmanen, som yttrade: Herr talman, mina herrar! Jag anhåller att få till kammarens protokoll antecknadt, att jag i den tredje af de nu hållna gemensamma voteringarna har röstat nej.

I detta anförande instämde herrar *Wallis, Wavrinsky, Berg* i Stockholm, *Byström, Palme, Kjellberg, Fürst, Kobb*, friherre *Palmstierna, Beckman, Wallin, Cervin, Hagberg, Edén, Juhlin, Stårner, Gripenstedt*, friherre *Bonde, Forssling, Gustafsson* i Vi, *Svensson* i Nyköping, *Kropp, Johansson* i Jönköping, *Rune, Larsson* i Säby, *Bosson, Söderbergh* i Karlshamn, *Larsson* i Klagstorp, grefve *Hamilton, Pålsson, Petrén, Broomé* i Bårslöf, *Jönsson* i Refvinge, *Thylander, Ifvarsson, Tynell, Jonsson* i Gumboda, *Riström, Lundström, Ström* i Öfver-Torneå, *Berglund, Hagström, Olofsson, Bromée* i Billsta, *Bergman, Wiklund, Hellberg, Rehn, af Callersholm, Olsson* i See, *Olsson* i Fläsbro, *Ericsson* i Vallsta, *Jonsson* i Hå, *Sundström, Sandström, Starbäck, Wilson, Thor, Kvarnzelius, Karlsson* i Fjäl, *Lindgren* i Skog, *Mogren, Hedström, Ström* i Transtrand, *Ersson, Olsson* i Älfvalsåsen, *Eriksson* i Grängesberg, *Persson* i Tällberg, *Janson* i Bråten, *Rundgren, Forssell, Nilson* i Örebro, *Eriksson* i Bäck, *Forsberg, Andersson* i Helgesta, *Kronlund, Bogren, Igel, Jansson* i Krakerud, *Schotte, Otto, Åkerman, Thavenius, Carlsson* i Herrljunga, *Röing, Neiglick, Wijk, Berg* i Göteborg, *Larsson* i Göteborg, *Hansson, Ahlfvengren, Lundgren, Gibson* och *Pettersson* i Södertelje.

Vidare anförde:

Herr *Jansson* i Edsbäcken: Jag skall be att få antecknadt till protokollet, att jag röstat nej såväl i denna votering som i de öfriga i dag hållna.

Herr *Berg* i Munkfors instämde häruti.

Herr *Branting*: Äfven jag skall be att få till protokollet antecknad min reservation mot det nu fattade beslutet att kasta en och en half million kronor i gapet på militarismen. Om

någonsin det varit påtagligt, att den sammanlagda röstsumman af Riksdagens ledamöter *icke* representerat nationens flertals mening, så är det nu i ett fall som detta.

På samma gång synes det vara klart, att underkastelsen under regeringens vilja blifvit det första och yppersta budet i lagen för det stora flertalet af dem, som hittills mer än många andra företrädit sparsamheten med folkets medel. Konstaterandet häraf har också sitt värde — och sina konsekvenser.

Med herr Branting förenade sig herrar *Tengdahl, Hasselquist, Söderberg* i Stockholm, *Johansson* i Stockholm, *Persson* i Stockholm, *Rissén, Åberg, Lindhagen, Blomberg, Lindqvist, Lindley, Borg, Lindberg, Persson* i Malmö, *Rydén, Nilsson* i Malmö, *Christiernson, Linders, Waldén, Thorsson, Kristensson, Lindblad, Strömberg, Forssell, Leksell* och *Carlsson* i Malmberget.

Herr Åkesson: Jag skall också be att få tillkännagifva, att jag vid detta tillfälle röstat nej. Men jag får säga, att hade inte herr Branting kommit med detta förslag, så är jag öfvertygad, att vi tagit statsutskottets förslag och därigenom sparat in på åtminstone dessa 800,000 kronor.

Häruti instämde herrar *Gustafsson* i Sjögesta, *Danielsson* och *Söderberg* i Hobbörn.

Herr Branting: Jag skall be att få protestera emot att debatten åter upprifves angående de olika yrkanden, som föreläggat.

Det förefaller mig emellertid förunderligt, att det från sådant håll kommit ett uttalande, som på en af sparsamhetspartiets företrädare i debatten skjuter öfver ansvaret för den utgång, som tillkommit genom hans egna partivänners medverkan.

Herr Vennersten: Jag ber att få till protokollet antecknadt, att jag röstat ja vid ifrågavarande omröstning och det på den grund, att jag satts ur stånd att rösta för det kompromissförslag, som tidigare varit i fråga.

Med herr Vennersten instämde herrar *Jensson* i Kalmar, *von Schéele* och *Lundell*.

Friherre Hermelin: Herr talman! Jag kan omöjligt förstå, att det anförande, som nyss hölls, i någon högre grad än herr Brantings eget yttrande kan stämplas som ett upprifvande af debatten. Det torde vara alldeles solklart, att om någon här i kammaren bär det moraliska ansvaret för det fattade beslutet, så är det den ärade representanten på Stockholmsbanken. Det

synes mig åtminstone, som om uttrycken för hans ruelle både kommit för sent och varit präglade af oppositionens fullständiga vanmakt.

Herr Rune: Herr talman! Jag ber endast att få säga ett par ord med anledning af den siste ärade talarens anförande. Hvad som här i dag passerat är rätt anmärkningsvärdt och äfven de yttranden, som fällts, och de reservationer, som kommit fram, äro af synnerligen stort intresse. Men jag tycker ändå, att måttet icke varit fullt rågad och att saken icke varit fullt komplett, förrän man nu af den siste talaren fått höra, att det är *vi*, som röstat ja till det lägsta beloppet och nej till det högsta, som bära ansvaret för att det högsta anslaget blifvit beviljad.

§ 5.

Föredrogos hvar för sig och hänvisades till statsutskottet Kungl. Maj:ts å kammarens bord hvilande propositioner:
 angående optionsrätt vid förestående utarrendering af kronoängen Stora Oxhagen n:o 2 i Göteborgs och Bohus län;
 i fråga om beredande vid afvittring af hemmet Dajkanvik n:o 1 i Västerbottens län af skogsanslag åt nämnda hemman;
 angående försäljning af vissa områden från Visborgs kungsladugård i Gottlands län;
 angående öfverlåtelse till Västmanlands läns landsting af besittningsrätten till kronolägenheten Slottsvreten och en del af kronolägenheten Stallhagen inom Västerås stads område; och
 angående sättet för bestridande och redovisande af fångvårdens utgifter för landtbruksrörelsen vid Svartsjö kungsladugård.

§ 6.

Vidare föredrogos, men bordlades åter statsutskottets utlåtanden n:is 123—133 och lagutskottets utlåtanden n:is 49—53.

§ 7.

Anmälades och godkändes statsutskottets förslag till Riksdagens skrivelser till Konungen:

n:o 79, i anledning af Kungl. Maj:ts proposition angående försäljning af lägenheter från förra militiebostället Stora Ryland n:o 1 i Göteborgs och Bohus län;

n:o 80, i anledning af Kungl. Maj:ts proposition angående försäljning af lägenheter från förra militiebostället Emmitslöf n:is 1 och 2 i Kristianstads län;

n:o 81, i anledning af Kungl. Maj:ts proposition angående försäljning af lägenheter från förra militiebostället Bjuf n:o 3 i Malmöhus län;

n:o 82, i anledning af Kungl. Maj:ts proposition angående försäljning af lägenheter från förra militiebostället Erikstorp n:is 2 och 3 i Kristianstads län;

n:o 83, i anledning af Kungl. Maj:ts proposition angående försäljning af ett område från förra sergeantsbostället Virrestad n:is 4 och 7 i Kristianstads län;

n:o 84, i anledning af Kungl. Maj:ts proposition angående efterskänkande af kronans rätt till danaarf efter perukmakaren John Schwartz från Malmö;

n:o 85, i anledning af Kungl. Maj:ts proposition angående efterskänkande af kronans rätt till danaarf efter kusken Anders Nilsson från Boxholms säteri i Ekeby socken;

n:o 86, i anledning af Kungl. Maj:ts proposition angående försäljning af lägenheter från förra landtmätarbostället Balsby n:o 23 i Kristianstads län;

n:o 87, i anledning af Kungl. Maj:ts proposition angående försäljning af lägenheter från förra militiebostället Råby n:o 11 i Kristianstads län;

n:o 88, i anledning af Kungl. Maj:ts proposition angående försäljning af områden från förra militiebostället Södra Lökaröd n:o 1 i Kristianstads län;

n:o 89, i anledning af Kungl. Maj:ts proposition angående försäljning af en lägenhet från förra länsmansbostället Mada Östergård n:o 1 i Jönköpings län;

n:o 90, i anledning af Kungl. Maj:ts proposition angående försäljning af lägenheter från förra militiebostället Allerum n:o 9 i Malmöhus län;

n:o 91, i anledning af väckt motion om utsträckning till 1912 års utgång af den genom förordningen den 11 september 1885 bestämda inlösen af skattefrälseräntor;

n:o 94, i anledning af Kungl. Maj:ts proposition angående anvisande af särskildt rekryteringsbidrag för fyllande af 1910 års stater;

n:o 95, i anledning af Kungl. Maj:ts proposition angående anläggande af en elektrisk kraftstation i Oscar Fredriksborgs fort; och

n:o 96, i anledning af Kungl. Maj:ts proposition angående inköp för statsverkets räkning af en officerskåren vid Smålands artilleriregemente tillhörig marketenteribyggnad vid regementets etablissemang i Jönköping.

§ 8.

Till bordläggning anmäldes Andra kammarens femte tillfälliga utskotts utlåtande, n:o 28, i anledning af väckt motion

om skrifvelse till Kungl. Maj:t angående bestämmelser mot onödigt plågende af husdjur vid slakt.

§ 9.

Justerades protokollsutdrag.

§ 10.

Ledighet från riksdagsgöromålen beviljades:

herr *Persson* i Stockholm under den 1 maj,

» *Persson* i Malmö » » 1 »

» *Lindblad* under 3 dagar fr. o. m. den 1 maj,

» *Hasselquist* » 5 » » 1 »

» *Neiglick* under den 1 maj,

» *Eriksson* i Grängesberg under den 1 maj,

» *Lundell* under 2 dagar fr. o. m. den 3 maj och

» *Svensson* i Nyköping under den 1 maj.

Härefter åtskildes kammarens ledamöter kl. 3,49 e. m.

In fidem

Per Cronvall.
